
Het Nieuwe Testament

Uitgave van De Christengemeenschap

Vertaling door Ton Besterveld

JOHANNES

Het evangelie volgens Johannes

- 1 De proloog – Het getuigenis van Johannes – De eerste leerlingen
- 2 De bruiloft in Kana – De reiniging van de tempel
- 3 Het gesprek met Nikodemus – Johannes de Doper in Ainon
- 4 Het gesprek met de Samaritaanse vrouw – Genezing van de zoon van de beampte
- 5 Genezing van de oude zieke op de sabbat – Gesprek met de Joden
- 6 De spijziging van de vijfduizend – Wandelen op het meer – Het voedsel van de Mensenzoon – Het brood dat leven geeft
- 7 Het Loofhuttenfeest
- 8 De overspelige vrouw – Het licht van de wereld
- 9 De genezing van de blinde
- 10 De deur – De goede herder – Het feest van de tempelwijding
- 11 De opwekking van Lazarus – De opstanding en het leven
- 12 De zalving – De intocht in Jeruzalem – Jezus en de Vader
- 13 De voetwassing – Judas Iskariot – Simon Petrus
- 14 De weg, de waarheid en het leven – De Geest van de waarheid
- 15 De ware wijnstok – Liefde en haat
- 16 Het heengaan – Vragen in zijn naam
- 17 Het hogepriesterlijk gebed
- 18 De gevangenneming – Het verhoor door Annas – Petrus' verloochening – Het verhoor door Pilatus
- 19 De doornenkroon – De kruisiging – De graflegging
- 20 Het lege graf – De verschijning aan Maria van Magdala – De verschijning aan de elf en aan Thomas
- 21 De verschijning bij het meer van Tiberias – De vraag aan Petrus

1

De proloog

In het oerbegin was het Woord 1
 en het Woord was bij God
 en het Woord was God;
 dit was in het oerbegin bij God. 2
 Alles is erdoor geworden 3
 en anders dan daardoor is niets geworden
 van wat geworden is.
 Daarin was het leven 4
 en het leven was het licht van de mensen.
 En het licht schijnt in de duisternis 5
 maar de duisternis heeft het niet begrepen.

Er is een mens geworden, door God gezonden; zijn naam is Johannes. 6
 Hij kwam om getuigenis af te leggen, opdat hij van het licht zou getui- 7
 gen, opdat allen door hem zouden geloven. Hij was niet het licht, maar 8
 hij kwam om te getuigen van het licht. Want het waarachtige licht, dat 9
 ieder mens verlicht, wilde in de wereld komen. Het was in de wereld 10
 en de wereld is erdoor geworden, maar de wereld kende het niet. Het 11
 kwam in wat het zijne was, maar de zijnen hebben het niet opgenomen.
 Allen echter die het opnamen, heeft hij de volle geestelijke macht gege- 12
 ven, kinderen van God te worden. Zij geloofden in zijn naam; zij zijn 13
 niet uit de krachten van het bloed, niet uit het willen van de menselijke
 natuur en niet uit de wil van een man, maar uit God geboren. En het 14
 Woord is mens geworden en heeft onder ons gewoond en wij hebben
 zijn geestlicht aanschouwd, het geestlicht van de eengeboren Zoon van
 de Vader, vol van genade en waarheid.

Johannes getuigt van hem en heeft met kracht verkondigd: Hij was 15
 het van wie ik zei: Die na mij komt, is voor mij geweest, want als eer-
 ste, voordat ik er was, was Hij. Uit zijn volheid hebben wij allen genade 16
 na genade ontvangen. Want de wet is door Mozes gegeven, de genade 17
 en de waarheid zijn door Jezus Christus geworden. Niemand heeft 18
 ooit God gezien. De eengeboren Zoon van God, die in de schoot van de
 Vader is, hij heeft Hem doen kennen.

Het getuigenis van Johannes

- 19 En dit is het getuigenis van Johannes, toen de Joden uit Jeruzalem
20 priesters en Levieten zonden om hem te vragen: Wie ben je? Hij sprak
openlijk en hield niets achter. Hij sprak openlijk uit: Ik ben niet de
21 Christus. Zij vroegen hem: Wat dan? Ben je Elia? Hij zei: Ik ben het
22 niet. Ben je de profeet? Hij antwoordde: Nee. Toen vroegen zij hem:
Wie ben je dan? Wij moeten immers een antwoord brengen aan hen
23 die ons hebben gezonden. Wat zeg je over jezelf? Hij sprak: Ik ben de
stem van een roepende in de eenzaamheid: ‘Maak voor de Heer de weg
recht’, zoals de profeet Jesaja heeft gezegd.
- 24, 25 Er waren ook afgezanten van de Farizeeërs. Zij stelden hem de
vraag: Waarom doop je dan, als je niet de Christus bent noch Elia noch
26 de profeet? Johannes gaf hun als antwoord: Ik doop met water. In jul-
27 lie midden staat hij die jullie niet kennen, hij die na mij komt; ik ben
28 niet waardig de riemen van zijn sandalen los te maken. Dit gebeurde
in Bethanië, aan de overzijde van de Jordaan, waar Johannes doopte.
- 29 De volgende dag zag hij Jezus op zich af komen en hij sprak: Kijk,
30 daar, het lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt. Hij is het
van wie ik heb gezegd: Na mij komt Hij die voor mij is geweest; want
31 als eerste, voordat ik er was, was Hij. Ik kende hem niet; maar opdat
hij aan Israëel zou verschijnen, daartoe ben ik gekomen om met water
te dopen.
- 32 En Johannes getuigde met de woorden: Ik heb gezien, dat de Geest
33 uit de hemel neerdaalde zoals een duif, en op hem bleef. Ook ik kende
hem niet. Maar Hij die mij heeft gezonden om te dopen met water, die
heeft mij gezegd: Op wie je de Geest ziet neerdalen en op hem blijven,
34 die is het die doopt met heilige Geest. Ik heb het gezien en daarom
getuig ik: Hij is de Zoon van God.

De eerste leerlingen

- 35 De volgende dag stond Johannes daar weer met twee van zijn leerlin-
36 gen. En toen hij Jezus voorbij zag gaan, zei hij: Kijk, daar, het lam van
37 God. De twee leerlingen hoorden hem dit zeggen en volgden Jezus.
38 Jezus keerde zich om en zag dat zij hem volgden. Hij sprak tot hen:
Wat zoeken jullie? Zij vroegen hem: Rabbi, – dat is vertaald: meester
39 – waar verblijf je? Hij sprak tot hen: Kom en je zult het zien. Zij kwa-
men mee en zagen waar hij verbleef, en bleven die dag bij hem. Het was
omstreeks het tiende uur.
- 40 Andreas, de broer van Simon Petrus, was een van de twee die hadden
41 gehoord wat Johannes had gezegd en hem waren gevolgd. Hij vond als

eerste zijn broer Simon en zei tegen hem: Wij hebben de Messias gevonden – dat is vertaald Christus. En hij bracht hem naar Jezus. Jezus keek 42 hem aan en zei toen: Jij bent Simon, de zoon van Johannes; je zult Kefas worden genoemd – dat is vertaald: Petrus, de rots.

De volgende dag, toen hij naar Galilea wilde vertrekken, vond hij 43 Filippus. En Jezus zei tegen hem: Volg mij. Filippus kwam uit Bethsai- 44 da, de stad van Andreas en Petrus. Filippus vond Nathanaël en zei 45 tegen hem: Degene over wie Mozes in de wet en over wie ook de profeten hebben geschreven, hebben wij gevonden. Het is Jezus, de zoon van Jozef uit Nazareth. Nathanaël zei tegen hem: Kan uit Nazareth 46 iets goeds voortkomen? Filippus zei tegen hem: Kom en zie! Jezus 47 zag Nathanaël naar zich toe komen en zei over hem: Kijk, een echte Israëliet, zonder enige misleiding. Nathanaël zei tegen hem: Waar 48 ken je mij van? Jezus antwoordde hem: Voordat Filippus je riep, zag ik je onder de vijgenboom zitten. Nathanaël antwoordde hem: Rabbi, 49 jij bent de Zoon van God, jij bent koning van Israël. Jezus antwoordde hem: Omdat ik je zei, dat ik je onder de vijgenboom zag, geloof je? Je 50 zult grotere dingen zien. En hij sprak tot hem: Amen, amen, ik zeg je: 51 Je zult de hemel geopend zien en de engelen van God zien opstijgen en neerdalen op de Mensenzoon.

2

De bruiloft in Kana

Op de derde dag was er een bruiloft in Kana, in Galilea en de moeder 1 van Jezus was daar; ook Jezus en zijn leerlingen waren voor de brui- 2 loft uitgenodigd. Toen de wijn oprakte, zei de moeder van Jezus tegen 3 hem: Zij hebben geen wijn! Jezus sprak tot haar: Vrouw, wat is er tussen 4 jou en mij? Mijn uur is nog niet gekomen. Zijn moeder zei tegen de die- 5 naren: Doe wat hij jullie zegt.

Nu waren daar volgens het Joodse reinigingsvoorschrift zes stenen 6 waterkruiken neergezet, elk met een inhoud van twee of drie metreten. Jezus sprak tot hen: Vul de vaten met water. En zij vulden ze tot 7 de rand. Hij sprak tot hen: Schep er wat uit en breng het naar de tafel- 8 meester. Zij brachten het. Toen nu de tafelmeester het wijn geworden 9 water proefde en niet wist vanwaar het kwam – maar de dienaren, die het water hadden geschept, wisten het wel – riep hij de bruidegom en 10 zei tegen hem: Iedereen schenkt eerst de goede wijn en wanneer men flink heeft gedronken, de mindere; jij hebt de goede wijn tot nu toe

- 11 bewaard. Deze daad, die Jezus in Kana in Galilea volbracht, was het begin van de tekenen; hij openbaarde zijn geestlicht en zijn leerlingen begonnen in hem te geloven.

De reiniging van de tempel

- 12 Daarna daalde hij af naar Kapernaüm, hij met zijn moeder en zijn
13 broers en zijn leerlingen. Daar bleven zij maar enkele dagen. Het Jood-
14 se paasfeest was nabij en Jezus ging naar Jeruzalem. In de tempel trof
hij de verkopers van ossen, schapen en duiven aan en zag de geldwis-
15 selaars zitten. Hij maakte van koorden een gesel en dreef hen allen de
tempel uit, ook de schapen en de runderen, en van de wisselaars strooi-
16 de hij het geld uit en wierp hun tafels omver en hij zei tegen de duiven-
handelaren: Haal dat hier weg, maak van het huis van mijn Vader geen
17 markthal! Zijn leerlingen herinnerden zich, dat er geschreven staat:
18 ‘De ijver voor uw huis verteert mij.’ Toen keerden de Joden zich tegen
hem en zeiden: Welk teken laat je ons zien als bewijs dat je dit mag
19 doen? Jezus antwoordde hun: Breek deze tempel af en in drie dagen zal
20 ik hem opbouwen. Daarop zeiden de Joden: Zesenveertig jaren is aan
21 deze tempel gebouwd en jij wilt hem in drie dagen opbouwen? Maar hij
22 sprak over de tempel van zijn lichaam. Nadat hij was opgestaan uit de
doden, herinnerden zijn leerlingen zich, dat hij dit had gezegd; en zij
begonnen te geloven in de Schriften en in het woord van Jezus.
- 23 Toen hij zo in de paastijd in Jeruzalem op het feest was, begonnen
velen te geloven in zijn naam, omdat zij de tekenen zagen die hij ver-
24 richtte. Maar zelf vertrouwde Jezus zich niet aan hen toe, omdat hij
25 hen allen kende, en omdat hij niemand anders nodig had om over de
mens te getuigen, want hij kende de mens.

3

Het gesprek met Nikodemus

- 1 Er was een man onder de Farizeeërs die Nikodemus heette, een leider
2 onder de Joden. Hij kwam bij Jezus, in de nacht en zei tegen hem: Rabbi,
wij weten dat je als leraar van God bent gekomen; want niemand kan
3 zulke tekenen doen, als jij doet, wanneer God niet met hem is. Jezus
antwoordde hem: Amen, amen, ik zeg je: Als iemand niet opnieuw
wordt geboren, kan hij het rijk van God niet zien.
- 4 Nikodemus vroeg hem: Hoe kan een mens worden geboren, wan-
neer hij oud is? Hij kan toch niet voor de tweede keer de schoot van zijn

moeder binnengaan om te worden geboren? Jezus antwoordde: Amen, 5
 amen, ik zeg je: Als iemand niet wordt geboren uit water en geest, kan 6
 hij het rijk van God niet binnengaan. Wat uit het aardse lichaam is 6
 geboren, is lichamelijk; wat uit de geest wordt geboren, is geest. Ver- 7
 wonder je niet, dat ik je zei: Jullie moeten van bovenaf worden gebo- 8
 ren. De wind waait waarheen hij wil; je hoort zijn stem, maar weet niet 8
 waar hij vandaan komt en waar hij heen gaat; zo is ieder mens die uit
 de geest is geboren.

Nikodemus antwoordde hem: Hoe kan dat gebeuren? Jezus ant- 9, 10
 woordde hem: Jij bent de leraar van Israël en dit begrijp je niet? Amen, 11
 amen, ik zeg je: Wij spreken uit wat wij weten en wij getuigen van wat 12
 wij hebben gezien; maar jij neemt ons getuigenis niet aan. Als ik met 12
 je spreek over aardse dingen en je niet gelooft, hoe zul je geloven, als 13
 ik met je spreek over hemelse? Niemand is naar de hemel opgestegen, 13
 behalve hij die uit de hemel is neergedaald: de Mensenzoon. En zoals 14
 Mozes in de woestijn de slang heeft verhoogd, zo moet de Mensenzoon 14
 worden verhoogd, opdat ieder die gelooft, in hem eeuwig leven heeft. 15
 Want God heeft de wereld zo liefgehad, dat hij de Zoon, de eengebore- 16
 ne, heeft gegeven, opdat wie in hem gelooft, niet verloren gaat, maar 17
 eeuwig leven heeft. Want God heeft de Zoon niet in de wereld gezon- 17
 den om over de wereld te oordelen, maar om door Hem de wereld te
 redden.

Over wie in hem gelooft, wordt niet geoordeeld; wie niet in hem 18
 gelooft, ondergaat al een oordeel, omdat hij niet in de naam van Gods 18
 eniggeboren Zoon heeft geloofd. Want dit is het oordeel: dat het licht 19
 in de wereld is gekomen, maar de mensen hadden de duisternis meer 19
 lief dan het licht; omdat zij met hun werken het boze dienden. Want 20
 ieder die kwalijk handelt, haat het licht en komt niet naar het licht, 20
 opdat zijn werken niet worden onthuld. Maar wie de waarheid verwe- 21
 zenlijkt, komt naar het licht, opdat zichtbaar wordt dat zijn werken in
 God zijn volbracht.

Johannes de dooper in Aïnon

Daarna ging Jezus met zijn leerlingen naar het land Judea. Daar bleef 22
 hij met hen en doopte. Ondertussen doopte Johannes ook in Aïnon 23
 bij Salim, want daar was veel water; en de mensen kwamen daarheen
 en lieten zich dopen. Johannes was immers nog niet in de gevangenis 24
 geworpen. Er ontstond een verschil van mening tussen de leerlingen 25
 van Johannes en een Jood over de reinigingsdoop. Zij kwamen bij 26
 Johannes en zeiden tegen hem: Meester, hij die bij je was aan de overzij-

de van de Jordaan, van wie je getuigenis hebt afgelegd, kijk, hij doopt
 27 en allen komen naar hem toe. Johannes antwoordde: Een mens kan
 28 niets nemen, als het hem niet uit de hemel is gegeven. Jullie zijn zelf
 mijn getuigen, dat ik heb gezegd: Ik ben niet de Christus, maar ik ben
 29 gezonden om voor hem uit te gaan. Wie de bruid heeft, is de bruidegom.
 Maar de vriend van de bruidegom, die er bij staat en hem hoort,
 verheugt zich over de stem van de bruidegom. Die vreugde is nu voor
 30 mij in vervulling gegaan. Hij moet toenemen, ik moet afnemen.

31 Wie uit de geest komt, staat boven allen. Wie uit het aardse stamt,
 behoort tot het aardse en spreekt vanuit het aardse. Wie uit de hemel
 32 komt, staat boven allen. Van wat hij heeft gezien en gehoord, getuigt
 33 hij; maar niemand neemt zijn getuigenis aan. Wie zijn getuigenis aan-
 34 neemt, bezegelt daarmee dat God waarheid is. Want wie door God is
 gezonden, spreekt uit, wat God spreekt; zonder beperkingen schenkt
 35 hij de geest. De Vader heeft de Zoon lief en heeft alles in zijn handen
 36 gelegd. Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven. Wie zich tegen de
 Zoon verzet, zal het leven niet zien, integendeel: de toorn van God
 blijft op hem.

4

Het gesprek met de Samaritaanse vrouw

1 Toen Jezus had gemerkt dat de Farizeeërs hadden gehoord, dat hij
 meer mensen tot leerlingen maakte en meer doopte dan Johannes –
 2, 3 hoewel Jezus niet zelf doopte, maar zijn leerlingen –, verliet hij Judea
 4 en ging terug naar Galilea. Daarvoor moest hij door Samaria trekken.
 5 Zo kwam hij aan bij een stad in Samaria, met de naam Sychar, dicht
 6 bij het gebied, dat Jakob aan zijn zoon Jozef had gegeven. Daar bevond
 zich de bron van Jakob. Jezus, vermoeid van de tocht, ging bij de put
 zitten. Het was omstreeks het zesde uur.

7 Er kwam een vrouw uit Samaria om water te putten. Jezus sprak
 8 tot haar: Geef mij te drinken! Want zijn leerlingen waren naar de stad
 9 gegaan om voedsel te kopen. De Samaritaanse vrouw zei tegen hem:
 Waarom vraag jij, een Jood, aan mij om je te drinken te geven, terwijl ik
 een Samaritaanse vrouw ben? De Joden vermijden immers de omgang
 10 met Samaritanen. Jezus antwoordde haar: Als je wist, wat God geeft en
 wie het is die tot je spreekt: Geef mij te drinken, dan zou je hém vra-
 11 gen en hij zou je levend water geven. De vrouw zei tegen hem: Heer, je
 hebt geen emmer en de put is diep. Waar heb je dan dat levende water

vandaan? Ben je misschien machtiger dan onze vader Jakob, die ons 12
 deze put heeft gegeven en er zelf uit heeft gedronken met zijn zonen
 en zijn kudden? Jezus antwoordde haar: Ieder die van dit water drinkt, 13
 zal opnieuw dorst krijgen. Maar wie van het water drinkt dat ik hem 14
 zal geven, zal in alle tijden geen dorst meer hebben. Want het water dat
 ik hem zal geven, zal in hem een bron worden, waaruit water stroomt
 voor het leven door de tijden heen. De vrouw zei tegen hem: Heer, geef 15
 mij dit water; dan behoef ik geen dorst meer te hebben en niet meer
 hierheen te komen om te putten.

Hij zei tegen haar: Ga, roep je man en kom weer hier. De vrouw ant- 16, 17
 woordde: Ik heb geen man. Jezus sprak tot haar: Terecht heb je gezegd:
 Ik heb geen man. Want je hebt vijf mannen gehad en nu heb je er één 18
 die niet je man is. Je hebt de waarheid gesproken. De vrouw zei tegen 19
 hem: Heer, ik zie dat je een profeet bent – onze voorvaderen hebben op 20
 deze berg aanbeden; en jullie Joden zeggen, dat in Jeruzalem de plaats
 is waar men dient te aanbidden? Jezus sprak tot haar: Vrouw, geloof 21
 mij: het uur komt, dat jullie niet op deze berg en ook niet in Jeruza-
 lem de Vader zullen aanbidden. Jullie aanbidden wat je niet kent; wij 22
 aanbidden wat wij kennen; want de redding komt uit het Joodse volk.
 Maar het uur komt en is er nu, dat zij die waarachtig aanbidden, de 23
 Vader zullen aanbidden in de kracht van de geest en door het kennen
 van de waarheid. Want de Vader zoekt degene die hem zo aanbidden.
 God is geest en wie Hem aanbidt, moet Hem aanbidden in de kracht 24
 van de geest en door het kennen van de waarheid. De vrouw zei tegen 25
 hem: Ik weet dat de Messias komt, die Christus wordt genoemd; wan-
 neer hij komt, zal hij ons alles verkondigen. Jezus antwoordde haar: Ik 26
 ben het, die met je spreekt.

Ondertussen waren zijn leerlingen teruggekomen en zij verwonder- 27
 den zich erover, dat hij met een vrouw in gesprek was. Maar geen van
 hen zei: Wat is je bedoeling of: Waarover spreek je met haar? De vrouw 28
 liet echter haar kruik staan en liep naar de stad en zei tegen iedereen:
 Kom mee en kijk goed. Daar is een mens die mij alles heeft verteld wat 29
 ik ooit heb gedaan; zou hij niet de Christus zijn? Zij verlieten de stad 30
 om naar hem toe te gaan.

Intussen nodigden de leerlingen hem uit: Rabbi, eet! Maar hij zei 31, 32
 tegen hen: Ik heb voedsel dat jullie niet kennen. Daarop zeiden de leer-
 lingen tegen elkaar: Heeft iemand hem eten gebracht? Jezus sprak tot 33
 hen: Mijn voedsel is dat ik de wil doe van Hem die mij heeft gezonden
 en zijn werk voltooi. Zeggen jullie niet zelf: Nog vier maanden, dan 34
 komt de oogst? Let op, ik zeg jullie: Gebruik je ogen goed en kijk naar 35

36 de velden, zij zijn wit en rijp voor de oogst. De maaier wordt al beloond
en verzamelt vruchten voor het altijddurende leven, zodat zaaier en
37 maaier zich samen verheugen. Want het gezegde wordt bewaarheid:
38 'De een zaait, de ander maait.' Ik heb jullie uitgezonden om te oogsten
waarvoor je niet hebt gezwoegd; anderen hebben gezwoegd en jullie
gaan verder met hun werk.

39 Veel van de Samaritanen uit die stad geloofden in hem door het
woord van de vrouw, die getuigde: Hij heeft mij alles verteld wat ik heb
40 gedaan. Toen deze Samaritanen bij hem kwamen, nodigden zij hem
41 uit bij hen te blijven. Hij bleef daar twee dagen. Door zijn woord kon-
42 den nog veel meer mensen geloven en zij zeiden tegen de vrouw: Wij
geloven niet meer door wat jij hebt gezegd, want wij hebben hem zelf
gehoord en weten, dat hij werkelijk de redder van de wereld is.

Genezing van de zoon van de beampte

43, 44 Na die twee dagen ging hij verder naar Galilea. Jezus zelf had uitge-
45 sproken, dat een profet in zijn vaderland geen erkenning vindt. Toen
hij in Galilea kwam, namen de Galileeërs hem op, omdat zij alles had-
den gezien wat hij in Jeruzalem op het feest had gedaan. Zij waren
46 immers zelf ook naar het feest geweest. Zo kwam hij ook weer in Kana
in Galilea, waar hij het water wijn had laten worden. En in Kapernaüm
47 was een beampte van de koning, waarvan een zoon ziek lag. Toen hij
hoorde, dat Jezus uit Judea in Galilea was gekomen, ging hij naar hem
toe en verzocht hem te komen en zijn zoon te genezen; want deze lag op
48 sterven. Jezus zei tegen hem: Wanneer jullie geen tekenen en wonde-
49 ren zien, geloven jullie niet. De beampte van de koning zei tegen hem:
50 Heer, kom, voordat mijn kind sterft! Jezus zei tegen hem: Keer terug,
je zoon leeft. De man geloofde het woord dat Jezus tot hem sprak, en
keerde terug.

51 Terwijl hij nog onderweg was, kwamen zijn dienaren hem tegemoet
52 met het bericht dat zijn kind leefde. Hij vroeg hun naar het tijdstip
waarop de beterschap was ingetreden. Daarop zeiden zij: Gisteren op
53 het zevende uur verliet de koorts hem. Toen merkte de vader, dat juist
dat het uur was geweest waarop Jezus hem had gezegd: Je zoon leeft.
54 En hij ging geloven en zijn hele huis met hem. Dit was al het tweede
teken dat Jezus volbracht toen hij uit Judea in Galilea kwam.

5

Genezing van de oude zieke op de sabbat

Daarna kwam het feest van de Joden en Jezus ging op weg naar Jeru- 1
zalem. In Jeruzalem is bij de Schaapspoort een bad – in het Hebreeuws 2
Bethesda genaamd –, met vijf galerijen. Daarin lag een menigte zieke, 3
blinde, lamme en uitgemergelde mensen te wachten tot het water in 4
beweging zou komen. Want een engel van de Heer daalde van tijd tot 5
tijd af in het bad en bracht het water in beweging. De eerste die dan in 6
het water ging, wanneer het opwelde, werd gezond, aan welke ziekte 7
hij ook leed. 8

Daar was ook een man die achtendertig jaar lang ziek had gelegen. 5
Jezus, die hem had zien liggen en begreep, dat hij al zo lang ziek lag, 6
zei tegen hem: Wil je gezond worden? De zieke antwoordde hem: Heer, 7
ik heb geen mens om mij, wanneer het water in beweging komt, in het 8
bad te brengen. En ga ik zelf, dan daalt een ander vóór mij erin af. Jezus 9
sprak tot hem: Sta op, neem je bed op en ga lopen! En dadelijk werd de 10
man gezond, en hij nam zijn bed op en liep. Het was echter sabbat op 11
die dag. Daarom zeiden de Joden tegen de man die was genezen: Het 12
is sabbat, het is niet toegestaan je bed te dragen. Hij antwoordde hun: 13
Die mij gezond heeft gemaakt, die heeft mij gezegd: Neem je bed op en 14
ga lopen. Zij vroegen hem: Wie is de man die jou heeft gezegd: Neem 15
je bed op en ga lopen? Maar de man die was genezen, wist niet wie het 16
was; want Jezus had zich teruggetrokken vanwege het grote aantal 17
mensen op die plaats. 18

Gesprek met de Joden

Later vond Jezus hem in de tempel en zei tegen hem: Let op, je bent 14
gezonderd geworden; zondig niet meer, opdat je niet iets ergers over- 15
komt. De man ging weg en vertelde de Joden, dat het Jezus was die hem 16
gezonderd had gemaakt. En de Joden kwamen Jezus achterna, omdat hij 17
dit op een sabbat had gedaan. Maar hij antwoordde hun: Mijn Vader 18
werkt tot nu toe en ik werk ook. Daardoor waren de Joden er nog meer 19
op uit om hem te doden, omdat hij niet alleen de sabbat aantastte, 20
maar zelfs God zijn vader noemde en daarmee zichzelf aan God gelijk 21
maakte. 22

Jezus ging verder en sprak tot hen: Amen, amen, ik zeg jullie: De 19
Zoon kan niets zelf doen, tenzij hij ziet wat de Vader doet; want wat 20
Hij doet, dat doet ook de Zoon op dezelfde wijze. Want de Vader heeft 21
de Zoon lief en laat hem alles zien wat Hij zelf doet. En nog grotere 22

- werken zal Hij hem laten zien, zodat jullie verbaasd zullen staan.
- 21 Want zoals de Vader de doden opwekt en hun leven geeft, zo geeft ook
22 de Zoon het leven aan wie hij wil. En de Vader oordeelt over niemand,
23 want Hij heeft het oordeel volledig overgedragen aan de Zoon, opdat
allen de Zoon erkennen, zoals zij de Vader erkennen. Wie de Zoon niet
erkent, erkent de Vader niet, die hem heeft gezonden.
- 24 Amen, amen, ik zeg jullie: Wie mijn woord hoort en vertrouwt op
Hem die mij heeft gezonden, heeft eeuwig leven en ondergaat het oor-
25 deel niet, want hij is overgegaan van de dood naar het leven. Amen,
amen, ik zeg jullie: Het uur komt en is er nu waarin de doden de stem
van de Zoon van God zullen horen en wie die hebben gehoord, zullen
26 leven. Want zoals de Vader leven heeft in zichzelf, heeft Hij ook aan
27 de Zoon gegeven om leven te hebben in zichzelf. En Hij heeft hem de
volle geestelijke macht gegeven het oordeel te voltrekken, omdat Hij de
28 Mensenzoon is. Verwonder je daar niet over, want de tijd komt waar-
29 in allen die in de graven liggen zijn stem zullen horen en eruit zullen
komen; zij die het goede hebben gedaan, voor een opstanding die naar
het leven voert; zij die het kwade hebben bedreven, voor een opstan-
30 ding om het oordeel te ondergaan. Niet uit mijzelf kan ik iets doen;
vanuit wat ik hoor, voltrek ik het oordeel en mijn oordeel brengt godde-
lijke ordening. Want ik zoek niet mijn eigen wil, maar de wil van Hem
31 die mij heeft gezonden. Als ik van mijzelf getuig, is mijn getuigenis
32 niet waar. Een ander is het die van mij getuigt en ik weet dat de getui-
genis, die hij van mij aflegt, waar is.
- 33 Jullie hebben afgezanten naar Johannes gezonden en hij heeft naar
34 waarheid getuigd. Maar ik beroep mij niet op de getuigenis van een
35 mens, ik spreek daar alleen over om jullie te redden. Hij was de fakkel,
brandend en stralend, en jullie wilden een tijdlang genieten van zijn
36 licht. Ik heb een getuigenis die boven die van Johannes uitgaat, want
de werken die de Vader mij heeft gegeven om tot stand te brengen, de
werken die ik doe, getuigen voor mij, dat de Vader mij heeft gezonden.
37 En de Vader, die mij heeft gezonden, heeft daarmee voor mij getuigd.
38 Noch hebben jullie ooit zijn stem gehoord, noch zijn gestalte gezien en
zijn woord leeft niet blijvend in jullie, omdat jullie hem, die Hij heeft
gezonden, niet geloven.
- 39 Jullie onderzoeken de Schriften, omdat jullie menen daarin eeuwig
40 leven te vinden. En juist de Schriften getuigen van mij. Maar jullie wil-
41 len niet bij mij komen om leven te hebben. Ik vraag geen eerbewijzen
42 van de mensen, maar ik weet van jullie, dat je geen liefde voor God in
43 je hebt. Ik ben gekomen in de naam van mijn Vader en jullie nemen

mij niet aan. Als een ander zou komen in zijn eigen naam, dan zouden jullie hem aannemen. Hoe kunnen jullie geloven, zolang jullie wel elkaar ophemelen maar niet het geestlicht zoeken van de enige God? Denk niet, dat ik jullie zal aanklagen bij de Vader. Degene die jullie aanklaagt is Mozes, op wie jullie je hoop hebben gevestigd. Als jullie Mozes zouden geloven, zouden jullie ook mij geloven; want hij heeft over mij geschreven. Maar als jullie zijn schriften niet geloven, hoe zullen jullie dan mijn woorden geloven?

6

De spijziging van de vijfduizend

Daarna ging Jezus naar de overzijde van het meer van Tiberias in Galilea. Een groot aantal mensen volgde hem, omdat zij de tekenen zagen, die hij aan de zieken verrichtte. Jezus ging de berg op en ging daar met zijn leerlingen zitten. Het was kort voor het Pascha, het feest van de Joden.

Jezus hief zijn ogen op en toen hij het grote aantal mensen zag, dat naar hem toekwam, zei hij tegen Filippus: Waar zullen wij brood kopen, zodat zij kunnen eten? Dit zei hij om hem op de proef te stellen; want hij wist wat hij wilde doen. Filippus antwoordde hem: Voor tweehonderd denaren aan brood is nog niet genoeg om ieder van hen een stukje te laten ontvangen. Een van zijn leerlingen, Andreas, de broer van Simon Petrus, zei tegen hem: Er is een kind hier dat vijf gerstebroden en twee vissen heeft; maar wat is dat voor zoveel mensen? Jezus zei: Laat de mensen gaan zitten. Er was veel gras op die plaats. Zo namen de mensen plaats, in totaal ongeveer vijfduizend.

En Jezus nam de broden, sprak het dankgebed en verdeelde ze onder hen die daar zaten; op dezelfde wijze ook van de vissen, zoveel zij wilden. Toen zij verzadigd waren, sprak hij tot zijn leerlingen: Verzamel de overgeschoten brokken, opdat er niets verloren gaat. Zij verzamelde ze en vulden twaalf manden met de brokken van de vijf gerstebroden die overgebleven waren van het maal. De mensen zagen het teken dat hij verrichtte en zeiden: Dit is werkelijk de profeet die in de wereld zal komen. Jezus doorzag, dat zij wilden komen om hem mee te nemen en tot koning uit te roepen; daarom trok hij zich weer terug op de berg, alleen.

Wandelen op het meer

- 16, 17 Toen het avond werd, daalden zijn leerlingen af naar het meer, gingen aan boord van een boot en voeren over het meer naar Kapernaüm. Het was al donker geworden en Jezus had zich nog niet bij hen gevoegd,
- 18, 19 en het meer was woelig omdat er een straffe wind stond. Toen zij nu vijftientig of dertig stadiën hadden gevaren, zagen zij Jezus over het
- 20 meer wandelen en naar de boot komen. En zij werden angstig. Maar hij
- 21 zei tegen hen: Ik ben, vrees niet. Toen wilden zij hem in de boot opnemen en onmiddellijk bereikte de boot de kust waar zij op aanvoeren.
- 22 De volgende dag zagen de mensen die nog aan de overzijde van het meer stonden, dat daar geen andere boot was geweest dan die ene, terwijl Jezus niet met zijn leerlingen in de boot was gegaan en zijn leerlingen alleen waren weggevaren. Er kwamen andere boten uit Tiberias naar de plaats waar zij het brood hadden gegeten, waarover de Heer
- 23 het dankgebed had uitgesproken. Toen nu de mensen zagen, dat Jezus daar niet was en ook zijn leerlingen niet, gingen zij weer aan boord
- 24 van de boten en voeren naar Kapernaüm om Jezus te zoeken. En toen zij hem vonden, aan de overzijde van het meer, zeiden zij tegen hem: Rabbi, wanneer ben je hier gekomen?

Het voedsel van de Mensenzoon

- 26 Jezus antwoordde hun: Amen, amen, ik zeg jullie: Jullie zoeken mij niet omdat jullie tekenen hebben gezien, maar omdat jullie van de broden hebben gegeten en zijn verzadigd. Doe geen moeite voor vergankelijk voedsel, maar werk voor voedsel dat blijvend is en in het eeuwige leven voert: het voedsel dat de Mensenzoon je zal geven; want God, de
- 28 Vader heeft hem door zijn zegel bevestigd. Daarop vroegen zij hem:
- 29 Wat moeten wij doen om de werken van God te verrichten? Jezus antwoordde hun: Dit is het werk van God: dat je gelooft in hem die Hij
- 30 heeft gezonden. Zij vroegen hem: Wat voor teken doe je, zodat wij het zien en je kunnen geloven? Welk werk verricht je? Onze vaders hebben het manna gegeten in de woestijn, zoals geschreven staat: 'Brood uit de hemel gaf Hij hun te eten.' Jezus zei tegen hen: Amen, amen, ik
- 32 zeg jullie: Niet Mozes heeft jullie het brood uit de hemel gegeven, maar mijn Vader geeft je het ware brood uit de hemel. Want het brood van
- 33 God is hij die uit de hemel neerdaalt en aan de wereld leven geeft. Zij zeiden tegen hem: Heer, geef ons altijd dit brood.

Het brood dat leven geeft

Jezus zei tegen hen: Ik ben het brood dat leven geeft; wie tot mij komt, 35
zal niet honger en, en wie in mij gelooft, zal nooit meer dorsten. Maar 36
ik heb jullie gezegd: Jullie hebben mij weliswaar gezien, maar jullie
geloven niet. Al wat de Vader mij geeft, zal tot mij komen, en wie tot mij 37
komt, die zal ik zeker niet afwijzen; ik ben immers niet uit de hemel 38
neergedaald om mijn wil te volbrengen, maar de wil van Hem die mij
heeft gezonden. Want het is de wil van Hem die mij heeft gezonden, 39
dat ik van alles wat Hij mij heeft gegeven niets verloren laat gaan, maar
het laat opstaan op de laatste dag. Het is immers de wil van mijn Vader, 40
dat ieder die de Zoon aanschouwt en in hem gelooft, eeuwig leven
heeft; en ik zal hem laten opstaan op de laatste dag.

Nu morden de Joden over hem, omdat hij had gezegd: Ik ben het 41
brood dat uit de hemel is neergedaald. En zij zeiden: Is dit niet Jezus, 42
de zoon van Jozef? Wij kennen zijn vader en moeder; hoe kan hij nu
zeggen: Uit de hemel ben ik neergedaald? Jezus antwoordde hun: Mor 43
niet onder elkaar. Niemand kan tot mij komen, als niet de Vader die 44
mij heeft gezonden, aan hem trekt. En ik zal hem laten opstaan op de
laatste dag. Er staat in de profeten geschreven: 'En allen zullen door 45
God worden onderricht.' Ieder die de leer van de Vader heeft gehoord,
komt naar mij. Niet dat iemand de Vader heeft gezien; alleen wie uit 46
God is, heeft de Vader gezien. Amen, amen, ik zeg jullie: Wie gelooft, 47
heeft eeuwig leven.

Ik ben het brood dat leven geeft. Jullie voorvaderen hebben in de 48, 49
woestijn het manna gegeten en zijn gestorven. Dit is het brood dat uit 50
de hemel neerdaalt, opdat ieder ervan eet en niet sterft. Ik ben het leven- 51
de brood, dat uit de hemel is neergedaald; als iemand van dit brood eet,
zal hij leven door de tijden heen. En dit brood is mijn lichaam, dat ik
zal geven voor het leven van de wereld.

De Joden redetwistten met elkaar over de vraag: Hoe kan hij ons zijn 52
lichaam te eten geven? Jezus zei tegen hen: Amen, amen, ik zeg jul- 53
lie: Als je het lichaam van de Mensenzoon niet eet en zijn bloed niet
drinkt, heb je het leven niet in je. Wie mijn lichaam tot zich neemt en 54
mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven; en ik zal hem laten opstaan op
de laatste dag. Want mijn lichaam is het ware voedsel en mijn bloed is 55
de ware drank. Wie mijn lichaam tot zich neemt en mijn bloed drinkt,
blijft in mij en ik in hem. Zoals de Vader, de levende, mij heeft gezon- 56
den, en ik leef door de Vader, zo zal hij die mij eet ook leven door mij. 57
Dit is het brood dat uit de hemel is neergedaald; het is niet zoals bij de 58
voorvaderen, die hebben gegeten en toch zijn gestorven; wie dit brood
tot zich neemt, zal leven door de tijden heen.

- 59 Dit sprak hij uit bij zijn onderricht in de synagoge in Kapernaüm.
60 Velen van zijn leerlingen die dit hadden gehoord, zeiden: Hard zijn
61 deze woorden, wie kan ze aanhoren? Jezus, die zelf al wist dat zijn
leerlingen daarover morden, zei tegen hen: Ergeren jullie je hieraan?
62 En als je dan de Mensenzoon zult zien opstijgen naar waar hij vroeger
63 was? De geest is het die levend maakt, het lichaam alleen kan dat niet.
64 De woorden die ik tot jullie heb gesproken, zijn geest en leven. Maar
er zijn onder jullie enigen die niet geloven. Jezus wist immers van het
begin af aan, wie het waren die niet geloofden en wie het was die hem
65 zou verraden. En hij zei: Daarom heb ik jullie gezegd, dat niemand tot
mij kan komen, als het hem niet door de Vader is gegeven.
66 Daarop trokken velen van zijn leerlingen zich terug en gingen niet
67 verder met hem mee. Toen zei Jezus tegen de twaalf: Willen jullie ook
68 weggaan? Simon Petrus gaf hem ten antwoord: Heer, naar wie zullen
69 wij gaan? Jij hebt woorden vol eeuwig leven; en wij hebben geloofd en
70 wij weten, dat jij de Heilige van God bent. Jezus antwoordde hun: Heb
ik jullie, de twaalf niet zelf uitgekozen? En een van jullie is een duivel.
71 Hij sprak over Judas Simonszoon Iskariot. Want die zou hem verraden,
een van de twaalf.

7

Het Loofhuttenfeest

- 1 Daarna trok Jezus rond door Galilea, want hij wilde niet in Judea rond-
2 trekken, omdat de Joden erop uit waren hem te doden. Het was kort
3 voor het Loofhuttenfeest van de Joden; daarom zeiden zijn broers
tegen hem: Vertrek van hier en ga naar Judea, opdat ook je leerlingen
4 de werken zien die je verricht. Want niemand werkt in het verborgene,
als hij de openbaarheid zoekt. Wanneer je iets doet, laat je dan aan de
5, 6 wereld zien! Ook zijn broers geloofden niet in hem. Daarop zei Jezus
7 tegen hen: Mijn tijd is nog niet gekomen, maar jullie tijd is er altijd. De
wereld kan jullie niet haten. Mij haat zij wel, omdat ik van haar getuig
8 dat haar werken slecht zijn. Gaan jullie maar naar dit feest; ik ga niet
9 naar het feest omdat mijn tijd nog niet is vervuld. Zo sprak hij tot hen
en hij bleef in Galilea.
10 Maar nadat zijn broers naar het feest waren gegaan, ging hij er ook
11 heen; niet openlijk, maar in het verborgene. De Joden zochten hem op
12 het feest en vroegen: Waar is hij? Er werd onder de mensen vaak heime-
lijk over hem gesproken; sommigen zeiden: Hij is goed; anderen zei-

den: Nee, want hij verleidt de mensen. Maar niemand sprak openlijk 13
over hem, uit vrees voor de Joden.

Toen het midden van de feesttijd al was aangebroken, ging Jezus 14
naar de tempel en gaf onderricht. De Joden waren verbaasd en zeiden: 15
Hoe kent hij de Schriften, zonder leerling te zijn geweest? Jezus ant- 16
woordde hun: Mijn onderricht is niet van mijzelf, maar van Hem die
mij heeft gezonden. Als iemand de wil heeft Zijn wil te doen, zal hij 17
inzien of mijn onderricht uit God is, of dat ik uit mijzelf spreek. Wie 18
vanuit zichzelf spreekt, zoekt alleen erkenning voor zichzelf. Maar
wie de erkenning zoekt van Hem door wie hij werd gezonden, is waar- 19
achtig en er is geen onzuiverheid in hem. Heeft Mozes jullie niet de wet
gegeven? En toch handelt geen van jullie naar de wet; waarom willen 20
jullie mij anders doden? De mensen antwoordden: Jij hebt een demon 21
in je; wie wil jou doden? Jezus antwoordde: Eén enkel werk heb ik ver- 22
richt en jullie zijn allen verbaasd. Bedenk daarom dit: Mozes heeft jul-
lie de besnijdenis gegeven – niet dat zij van Mozes afkomstig is, maar 23
van de voorvaderen – en zelfs op de sabbat besnijden jullie een mens.
Als nu een mens de besnijdenis ontvangt op een sabbat, opdat de wet 24
van Mozes niet wordt verbroken, waarom zijn jullie dan kwaad op mij,
omdat ik een hele mens gezond heb gemaakt op een sabbat? Oordeel 24
niet naar de uiterlijkheid, maar vel een rechtvaardig oordeel.

Toen zeiden enigen die in Jeruzalem woonden: Dit is toch de man 25
die zij willen doden? En kijk, hij spreekt in het openbaar en zij bren- 26
gen er niets tegenin. Is de Hoge Raad soms werkelijk tot de overtui-
ging gekomen, dat hij de Christus is? Maar van hem weten wij waar hij 27
vandaan komt; terwijl wanneer de Christus komt, niemand weet waar
hij vandaan komt. Daarop sprak Jezus, terwijl hij nog in de tempel 28
onderrichtte, met luide stem: Jullie kennen mij en jullie weten waar ik
vandaan kom. Toch ben ik niet vanuit mijzelf gekomen, maar de Waar- 29
achtige is het, die mij heeft gezonden. Jullie kennen hem niet; ik ken 29
Hem, want uit Hem ben ik en Hij heeft mij gezonden. Toen wilden ze 30
hem grijpen, maar niemand kon hem in handen krijgen; want zijn uur
was nog niet gekomen.

Velen van de mensen daar begonnen in Hem te geloven; zij zeiden: 31
Zal de Christus, als hij komt, soms meer tekenen volbrengen dan hij
heeft gedaan? De Farizeeërs hoorden het volk heimelijk zo over hem 32
spreken; daarom zonden de hogepriesters en Farizeeërs dienaren om
hem in hechtenis te nemen. Toen zei Jezus: Nog een korte tijd ben ik 33
bij jullie, dan ga ik heen naar Hem die mij heeft gezonden. Jullie zullen 34
mij zoeken en jullie zullen mij niet vinden, en waar ik ben, kunnen

- 35 jullie niet komen. Nu zeiden de Joden tegen elkaar: Waar wil hij heen gaan, dat wij hem niet kunnen vinden? Wil hij dan naar degenen gaan die verspreid onder de Grieken wonen, en de Grieken onderrichten?
- 36 Wat betekent de uitspraak die hij heeft gedaan: Jullie zullen mij zoeken maar jullie zullen mij niet vinden en: Waar ik ben, kunnen jullie niet komen?
- 37 Maar op de laatste dag, de belangrijkste van het feest, trad Jezus op en verkondigde met kracht: Als iemand dorst heeft, laat hij bij mij
- 38 komen en drinken. Wie in mij gelooft, uit zijn binnenste zullen – zoals
- 39 de schrift zegt – stromen van levend water vloeien. Dit zei hij over de Geest, die zij die in hem geloofden, zouden ontvangen. Want deze Geest werkte nog niet, omdat het geestlicht Jezus nog niet geheel had
- 40 doordrongen. Sommigen van de mensen zeiden bij het horen van deze
- 41 woorden: Hij is werkelijk de profeet! Anderen zeiden: Hij is de Messias!
- 42 Maar nog anderen zeiden: Komt de Messias dan uit Galilea? Heeft de schrift niet gezegd: Uit het geslacht van David en uit Bethlehem, de plaats waar David woonde, komt de Messias?
- 43, 44 Zo ontstond onder hen verdeeldheid over hem. Enigen wilden hem
- 45 grijpen, maar niemand sloeg de hand aan hem. De dienaren keerden weer terug naar de hogepriesters en Farizeeërs en die vroegen hun:
- 46 Waarom hebben jullie hem niet meegebracht? De dienaren antwoordden: Nog nooit heeft een mens zo gesproken. Toen antwoordden de
- 48 Farizeeërs hun: Hebben jullie je ook laten verleiden? Gelooft soms een
- 49 van de leden van de Hoge Raad of van de Farizeeërs in hem? Maar die mensen die de wet niet kennen: vervloekt zijn zij!
- 50 Nikodemus, die eerder naar hem toe was gekomen en een van hen
- 51 was, zei tegen hen: Veroordeelt dan onze wet een mens zonder hem
- 52 eerst te hebben gehoord en zijn daden te hebben onderzocht? Zij antwoordden hem: Ben jij soms ook uit Galilea afkomstig? Ga het na, dan
- 53 zul je zien, dat uit Galilea geen profeet opstaat. En ieder ging naar zijn eigen huis.

8

De overspelige vrouw

- 1, 2 Jezus ging naar de Olijfberg. En 's morgens vroeg bevond hij zich weer in de tempel, en alle mensen kwamen bij hem en hij ging zitten
- 3 en onderrichtte hen. De schriftgeleerden en Farizeeërs brachten een vrouw die op overspel was betrapt; zij lieten haar in het midden staan

---

Colofon

Het Nieuwe Testament

ISBN/EAN: 978 90 824651 0 5

NUR: 701

1e druk: 2016

Uitgave: De Christengemeenschap

www.christengemeenschap.nl

© Nederlandse vertaling: Ton Besterveld

© Illustraties: Sonia van der Klift

Met dank aan Verlag Urachhaus (Stuttgart) voor het ter beschikking stellen van het kaartmateriaal

Advies & organisatie: Uitgeverij Nachtwind | Hapé Smeele

Boekverzorging: Jannie de Groot, Hilversum

Druk: Koninklijke Wöhrmann, Zutphen

Papier: Muncken Premium Cream .13, 80 grams van Arctic Paper

Lettertype: Lexicon

Alle rechten voorbehouden